XIII. Konvergence řad

Shrnutí teorie.

Definice. (Konvergence) Budeme zkoumat absolutní či neabsolutní konvergenci a divergenci nekonečných řad $\sum_{n=1}^{\infty} a_n, a_n \in \mathbb{R}$. Číslo $s_k = \sum_{n=1}^{k} a_n$ je *k-tý částečný součet* této řady. Pokud má posloupnost částečných součtů limitu, tak říkám, že řada *konverguje* (k hodnotě této limity). V opačném případě řada *diverguje.*

Říkáme, že řada $\sum_{n=1}^{\infty} a_n, a_n \in \mathbb{R}$, je *absolutně konvergentní*, pokud konverguje řada absolutních hodnot. Pokud je řada konvergentní, ale není absolutně konvergentní, tak říkáme, že je *neabsolutně konvergentní.* Jestliže je řada absolutně konvergentní, tak je i konvergentní.

Tvrzení (Nutná podmínka)**.** Jestliže řada konverguje, tak nutně platí $\lim_{n\to\infty} a_n = 0$.

Tvrzení (Kritéria – nezáporné členy)**.** Uvažujme řady $\sum_{n=1}^{\infty} a_n, \sum_{n=1}^{\infty} b_n$. Potom platí:

(Srovnávací) Buď $0 \le a_n \le b_n, \forall n \in \mathbb{N}$.

- (i) Je-li $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ konvergentní, pak konverguje i $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$.
- (ii) Je-li $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ divergentní, pak diverguje i $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$.

(Limitní srovnávací) Buď $0 \le a_n, b_n$ a nechť existuje limita $L := \lim_{n\to\infty} \frac{a_n}{b_n}$.

- (i) Je-li $L \in (0,\infty)$, pak $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ konverguje právě tehdy, když konverguje $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$.
- (ii) Je-li $L = 0$, pak konvergence $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ zaručí konvergenci $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$.
- (iii) Je-li $L = \infty$, pak divergence $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ zaručí divergenci $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$.

Tvrzení (Kritéria – absolutní konvergence)**.** Uvažujme řadu $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$. Potom platí:

(Odmocninové)
- (i) Je-li $\lim_{n\to\infty} \sqrt[n]{|a_n|} < 1$, pak $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ absolutně konverguje.
- (ii) Je-li $\lim_{n\to\infty} \sqrt[n]{|a_n|} > 1$, pak $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ diverguje.

(Podílové)
- (i) Je-li $\lim_{n\to\infty} \left|\frac{a_{n+1}}{a_n}\right| < 1$, pak $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ absolutně konverguje.
- (ii) Je-li $\lim_{n\to\infty} \left|\frac{a_{n+1}}{a_n}\right| > 1$, pak $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ diverguje.

Tvrzení (Kritérium – alternující členy)**.** Mějme řadu $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n a_n$. Je konvergentní jestliže

- (i) od jistého indexu je posloupnost $\{a_n\}_n$ monotónní (neroste či neklesá) a
- (ii) $\lim_{n\to\infty} a_n = 0$.

Tvrzení (Základní řada)**.** Pro $r > 1$ je řada $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^r}$ konvergentní. Pro $r \le 1$ je divergentní.

Příklad (Použití kritérií)**.**

(Srovnávací) Použitelné u jednodušších řad, kde jsme schopni členy rozumně odhadnout.
$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{2^n+n}, \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^2}{n^4+1}, \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^2+1}{n^3+4}, \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n}{n^2-\cos^2 n}, \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{\cos n}{n\sqrt{n}}$.

(Limitní srovnávací) Srovnáváme s řadou typu $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^r}$ pro vhodné r. Když toho "vhodné" r nevidíme hned, tak počítáme s obecným a z výsledku obvykle toto číslo určíme tak, aby vyšla kladná konstanta. Typicky rozdíly odmocnin, racionální funkce (násobené omezenou).
$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{\sqrt{n+1}\sqrt{n-1}}, \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\log \frac{1}{n}}{n^2-1}, \sum_{n=1}^{\infty} (1-\cos \frac{1}{n}), \sum_{n=1}^{\infty} n^{\alpha}(\sqrt{n+1}-\sqrt{n})$.

(Odmocninové) Typicky mocninné funkce, třeba v kombinaci s polynomy. Nebo n-té mocniny.
$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^2}{2^n}, \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \left(\frac{n+100}{3n-1}\right)^n, \sum_{n=1}^{\infty} \left[\frac{n}{2}(e^{\frac{1}{n}}-1)\right]^{2n}, \sum_{n=1}^{\infty} \left(1-\sin\frac{1}{n}\right)^{n^2}$.

(Podílové) Typicky faktoriály, třeba v kombinaci s mocninnou funkcí. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{2^n}{n!}, \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n)!}{(n!)^2 3^n}$.

(Alternující) To, že je v řadě $(-1)^n$ krát něco ještě neznamená, že to je příklad na toto kritérium. Je potřeba, aby "něco" šlo monotónně k nule (alespoň od jistého indexu n_0). Typicky z předešlých kritérií zjistíme, že řada není absolutně konvergentní. Pak přijde na řadu zkoumání neabsolutní konvergence (když nejsou členy nezáporné).
$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{\sqrt{n}}, \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \arctan n \cdot \arctan \frac{1}{n}, \sum_{n=1}^{\infty} \cos(\pi n)\frac{\sqrt{n^2-1}-n}{\sqrt{n^2+n}-n}, \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n+\cos\frac{2}{\sqrt{n+4}}}$.

Příklad 1. Určete, zda následující řady (ne)absolutně konvergují či divergují.

(a) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{2^n}{n!}$.

(b) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(n!)^2}{(2n)!}$.

(c) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^3+1}{n^{4,2}+3}$.

(d) $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \left(\frac{2n+100}{4n+3}\right)^n$.

(e) $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \left(\frac{5n+1}{4n+3}\right)^n$.

(f) $\sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{2+(-1)^n}{9}\right)^n$.

(g) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sqrt{n+2}-\sqrt{n+1}}{n}$.

(h) $\sum_{n=2}^{\infty} \frac{n^5-3n^3+n+1}{n^4-2n^6+n^7-1}$.

(i) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n e^{\frac{1}{n}}}{n^3}$.

(j) $\sum_{n=1}^{\infty} 2\sin\frac{n}{2}\cos\frac{n}{2}$.

(k) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2\log(n+1)}$.

(l) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sqrt[3]{n^2+7}-\sqrt[3]{n^2+3}}{\sqrt[4]{n}}$.

(m) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^7}{2^n+3^n}$.

(n) $\sum_{n=1}^{\infty} \cos(\pi n)\frac{2n^2+3n+4}{2n^2+4}$.

(o) $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{2n^2+3n+4}{2n^3+4}$.

(p) $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{2n^2+3n+4}{2n^4+3}$.

(q) $\sum_{n=1}^{\infty} \log\left(1+\frac{(-1)^{n+1}}{n}\right)$.

(r) $\sum_{n=1}^{\infty} \left(1-\cos\frac{1}{n}\right)$.

(s) $\sum_{n=1}^{\infty} \cos(\pi n^2)(\sqrt{n+11}-\sqrt{n+2})$.

(t) $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \left(\sqrt[n]{\frac{n^2}{n^2+1}}-1\right)$.

(u) $\sum_{n=2}^{\infty} \frac{(-1)^n}{2n+(-1)^n}$.

(v) $\sum_{n=1}^{\infty} \sin(\pi\sqrt{n^2+1})$.

(w) $\sum_{n=2}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n+(-1)^n}$.

(x) $\sum_{n=2}^{\infty} \frac{(-1)^n}{\sqrt{n}+(-1)^n}$.

(y) $\sum_{n=1}^{\infty} \cos(\pi n)\frac{2-\cos(\pi n)}{4n}$.

(z) $\sum_{n=1}^{\infty} \log\left(n\sin\frac{1}{n}\right)$.

(a^2) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^{\frac{3}{4}}}\left(\frac{\pi}{2}-\arctan\frac{1}{\sqrt{n+1}-\sqrt{n}}\right)$.

(b^2) $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n+1} n(e^{\frac{1}{n^2}}-1)\sin\frac{1}{2\sqrt[5]{n}}$.

Příklad 2. [Parametr] Určete, zda následující řady (ne)absolutně konvergují či divergují v závislosti na parametrech $\alpha \in \mathbb{R}$ a $\beta > 0$.

(a) $\sum_{n=1}^{\infty} (1-\alpha^n)$.

(b) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\alpha^n}{1+\alpha^{2n}}$.

(c) $\sum_{n=1}^{\infty} n^{\log\alpha}$.

(d) $\sum_{n=2}^{\infty} \frac{\sqrt{n+2}-\sqrt{n-2}}{n^\alpha}$.

(e) $\sum_{n=1}^{\infty} n^\alpha e^{\sqrt{n^2+11}-\sqrt{n^2+1}}$.

(f) $\sum_{n=0}^{\infty} \frac{\alpha^{n^2}}{2^n}$.

(g) $\sum_{n=1}^{\infty} n^4\alpha^n$.

(h) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\alpha^n}{n^2}$.

(i) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}\alpha^n}{n}$.

(j) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n\alpha^{2n+1}}{2n+1}$.

(k) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n+(-3)^n}{\sqrt{n}}(2\alpha)^n$.

(l) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin^{3n}\alpha}{(n+1)^\beta}$.

Příklad 3. [Zkouškové] Vyšetřete konvergenci (absolutní i neabsolutní) zadaných řad.

(a) $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \log\left[\cos(\sqrt{n^\alpha+1}-\sqrt{n^\alpha-1})\right],\ \alpha \geq 0.$

(b) $\sum_{n=1}^{\infty} \sin\left[n^\alpha\left(\sqrt[3]{n^\alpha+1}-\sqrt[3]{n^\alpha+\cos\frac{1}{n}}\right)\right],\ \alpha \in [0,6].$

(c) $\sum_{n=1}^{\infty} \alpha^{n+1}\frac{n}{4^n n^2+(-5)^n n+6n^3},\ \alpha \in \mathbb{R}.$

(d) $\sum_{n=1}^{\infty} n^{\frac{\alpha}{2}}\frac{\sqrt[3]{n^\alpha+n^2}-\sqrt[3]{n^\alpha+1}}{n^2},\ \alpha \geq 0.$

(e) $\sum_{n=1}^{\infty} (\alpha-1)^{n^2}\frac{\sqrt{n+2}}{n+1},\ \alpha \in \mathbb{R}.$

(f) $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \left[\frac{2\arctan n+\arctan\frac{1}{n}}{\pi}\right]^{n(n+2)}.$

(g) $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{\sin\left(\frac{1}{n}-\frac{1}{n+1}\right)}{\sin(\sqrt{n+1}-\sqrt{n})}.$

(h) $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n n\sin\left(\frac{1}{\sqrt{n}}-\frac{1}{\sqrt{n+1}}\right).$

(i) $\sum_{n=1}^{\infty} \left[\log\cos\left(\sqrt[3]{n^2+n}-\sqrt[3]{n^2+1}\right)\right]^2.$

(j) $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \left[\frac{\sqrt[6]{n^2+8n}-\sqrt[6]{n^2-n}}{\sqrt[3]{n^4+3n^2}-\sqrt[3]{n^4-2n^2}}\right]^n.$

Výsledky - XIII. Konvergence řad

Příklad 1.
(a) AK.
(b) AK.
(c) AK.
(d) AK.
(e) D.
(f) AK.
(g) AK.
(h) AK.
(i) AK.
(j) D.
(k) AK.
(l) AK.
(m) AK.
(n) D.
(o) NK.
(p) AK.
(q) NK .
(r) AK.
(s) NK.
(t) AK.
(u) NK.
(v) NK.
(w) NK.
(x) D.
(y) D.
(z) NK.
(a^2) AK.
(b^2) AK.

Příklad 2.
(a) Pro $\alpha = 1$ AK, jinak D.
(b) Pro $\alpha = \pm 1$ D, jinak AK.
(c) Pro $\alpha \leq 0$ není definováno, pro $\alpha \geq \frac{1}{e}$ D a jinak AK.
(d) Pro $\alpha > \frac{1}{2}$ AK, jinak D.
(e) Pro $\alpha < -1$ AK, jinak D.
(f) Pro $|\alpha| \leq 1$ AK, jinak D.
(g) Pro $|\alpha| < 1$ AK, jinak D.
(h) Pro $|\alpha| \leq 1$ AK, jinak D.
(i) Pro $|\alpha| < 1$ AK, pro $\alpha = 1$ NK, jinak D.
(j) Pro $|\alpha| < 1$ AK, Pro $|\alpha| = 1$ NK, jinak D.
(k) Pro $|\alpha| < \frac{1}{6}$ AK, pro $\alpha = \frac{1}{6}$ AK, jinak D.
(l)
- Pro $\alpha \notin \{\frac{\pi}{2} + k\pi; k \in \mathbb{Z}\}$ a libovolné $\beta > 0$ AK.
- Pro $\alpha \in \{\frac{\pi}{2} + 2k\pi; k \in \mathbb{Z}\}$ a libovolné $\beta > 1$ AK. Pro $\beta \in (0, 1]$ D.
- Pro $\alpha \in \{\frac{3\pi}{2} + 2k\pi; k \in \mathbb{Z}\}$ a libovolné $\beta > 1$ AK. Pro $\beta \in (0, 1]$ NK.

Příklad 3.
(a) Pro $\alpha = 0$ D, pro $\alpha \in (0, 1]$ NK a pro $\alpha > 1$ AK.
(b) Pro $\alpha \in [3, 6]$ D a pro $\alpha \in [0, 3)$ AK.
(c) Pro $|\alpha| \geq 5$ D a pro $|\alpha| < 5$ AK.
(d) Pro $\alpha \in \left[\frac{2}{3}, 6\right]$ D a pro $\alpha \in \left[0, \frac{2}{3}\right) \cup (6, +\infty)$ AK.
(e) Pro $\alpha \in (-\infty, 0) \cup [2, +\infty)$ D, pro $\alpha \in (0, 2)$ AK a pro $\alpha = 0$ NK.
(f) AK.
(g) AK.
(h) NK.
(i) AK.
(j) AK.